

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قانون مدنی تحریری



تدوین:

گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۶

عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: قانون مدنی تحریری/تدوین گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش.
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۵۷۹ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۳۲-۵
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: قانون مدنی -- ایران
موضوع	: Civil law -- Iran
شناسه افزوده	: موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ KMH۴۹۳/۸ ج
رده بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۸۵۵۱۷

نام کتاب	: قانون مدنی تحریری
ناشر	: چتر دانش
تدوین	: گروه علمی موسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش
نوبت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۶
شمارگان	: ۲۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۱۳۲-۵
قیمت	: ۱۵۰۰۰ تومان

خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، خ فخررازی، نبش کوچه انوری، پ۲۷
 تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹
 پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
 کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

سخن ناشر

رشته‌ی حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله‌ی یکی از پرترف‌دارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه‌ی خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع، مجموعه‌ی کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری انکارناپذیر است. به‌این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته‌ی حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه‌ی آموزش عالی آزاد چتردانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته‌ی حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت گمارد که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه‌ی خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه‌ی علمی بیش از پیش به منصفه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

فهرست

قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷.....	۱۳
مقدمه: در انتشار و آثار و اجراء قوانین به طور عموم.....	۱۳
جلد اول: در اموال.....	۱۸
کتاب اول: در بیان اموال و مالکیت به طور کلی.....	۱۸
باب اول: در بیان انواع اموال.....	۱۸
فصل اول: در اموال غیرمنقول.....	۱۸
فصل دوم: در اموال منقوله.....	۲۱
فصل سوم: در اموالی که مالک خاص ندارد.....	۲۳
باب دوم: در حقوق مختلفه که برای اشخاص نسبت به اموال حاصل می شود.....	۲۶
فصل اول: در مالکیت.....	۲۶
فصل دوم: در حق انتفاع.....	۳۱
مبحث اول: در عمری و رقبی و سکنی.....	۳۱
مبحث دوم: در وقف.....	۳۷
مبحث سوم: در حق انتفاع از مباحات.....	۵۲
فصل سوم: در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر و در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور.....	۵۳
مبحث اول: در حق ارتفاق نسبت به ملک غیر.....	۵۳
مبحث دوم: در احکام و آثار املاک نسبت به املاک مجاور.....	۶۰
مبحث سوم: در حریم املاک.....	۷۱

- کتاب دوم: در اسباب تملک ۷۳
- قسمت اول: در احیاء اراضی موات و حیازت اشیاء مباحه ۷۳
- باب اول: در احیاء اراضی موات و مباحه ۷۳
- باب دوم: در حیازت مباحات ۷۵
- باب سوم: در معادن ۸۲
- باب چهارم: در اشیاء پیدا شده و حیوانات ضاله ۸۲
- فصل اول: در اشیاء پیدا شده ۸۲
- فصل دوم: در حیوانات ضاله ۸۶
- باب پنجم: در دفینه ۸۷
- باب ششم: درشکار ۹۰
- قسمت دوم: در عقود و معاملات و الزامات ۹۱
- باب اول: در عقود و تعهدات به طور کلی ۹۱
- فصل اول: در اقسام عقود و معاملات ۹۲
- فصل دوم: در شرایط اساسی برای صحت معامله ۹۴
- مبحث اول: در قصد طرفین و رضای آنها ۹۵
- مبحث دوم: اهلیت طرفین ۱۰۲
- مبحث سوم: در مورد معامله ۱۰۴
- مبحث چهارم: در جهت معامله ۱۰۵
- فصل سوم: در اثر معاملات ۱۰۶
- مبحث اول: در قواعد عمومی ۱۰۶
- مبحث دوم: در خسارات حاصله از عدم اجرای تعهدات ۱۰۹

- مبحث سوم: در اثر عقود نسبت به اشخاص ثالث..... ۱۱۱
- فصل چهارم: در بیان شرایطی که در ضمن عقد می‌شود..... ۱۱۲
- مبحث اول: در اقسام شرط ۱۱۲
- مبحث دوم: در احکام شرط..... ۱۱۴
- فصل پنجم: در معاملاتی که موضوع آن مال غیر است یا معاملات فضولی..... ۱۱۹
- فصل ششم: در سقوط تعهدات..... ۱۲۶
- مبحث اول: در وفای به عهد ۱۲۶
- مبحث دوم: در اقاله ۱۳۴
- مبحث سوم: در ابراء..... ۱۳۶
- مبحث چهارم: در تبدیل تعهد..... ۱۳۷
- مبحث پنجم: در تهاتر ۱۳۸
- مبحث ششم: مالکیت مافی الذمه..... ۱۴۱
- باب دوم: در الزاماتی که بدون قرارداد حاصل می‌شود..... ۱۴۱
- فصل اول: کلیات..... ۱۴۱
- فصل دوم: در ضمان قهری..... ۱۴۴
- مبحث اول: در غصب..... ۱۴۵
- مبحث دوم: در اتلاف ۱۵۳
- مبحث سوم: در تسبیب ۱۵۴
- مبحث چهارم: در استیفاء..... ۱۵۷
- باب سوم: در عقود معینه مختلفه ۱۵۸

فصل اول: در بیع.....	۱۵۸
مبحث اول: در احکام بیع.....	۱۵۸
مبحث دوم: در طرفین معامله.....	۱۶۱
مبحث سوم: در مبیع.....	۱۶۲
مبحث چهارم: در آثار بیع.....	۱۶۸
فقره اول: در ملکیت مبیع و ثمن.....	۱۶۹
فقره دوم: در تسلیم.....	۱۷۰
فقره سوم: در ضمان درک.....	۱۷۹
فقره چهارم: در تأدیه ثمن.....	۱۸۱
مبحث پنجم: در خيارات و احکام راجعه به آن.....	۱۸۲
فقره اول: در خيارات.....	۱۸۲
شرط اول: در خيار مجلس.....	۱۸۳
دوم: در خيار حيوان.....	۱۸۳
سوم: در خيار شرط.....	۱۸۴
چهارم: در خيار تأخير ثمن.....	۱۸۵
پنجم: در خيار رؤیت و تخلف وصف.....	۱۸۸
ششم: در خيار غبن.....	۱۹۰
هفتم: در خيار عيب.....	۱۹۲
هشتم: در خيار تدليس.....	۱۹۹
نهم: در خيار تبعض صفقه.....	۲۰۰
دهم: در خيار تخلف شرط.....	۲۰۲

فقره دوم: در احکام خیارات به طور کلی	۲۰۲
فصل دوم: در بیع شرط.....	۲۰۷
فصل سوم: در معاوضه.....	۲۰۹
فصل چهارم: در اجاره.....	۲۱۰
مبحث اول: در اجاره اشیاء.....	۲۱۱
مبحث دوم: در اجاره حیوانات.....	۲۲۸
مبحث سوم: در اجاره اشخاص.....	۲۳۰
فقره اول: در اجاره خدمه و کارگر.....	۲۳۱
فقره دوم: در اجاره متصدی حمل و نقل.....	۲۳۲
فصل پنجم: در مزارعه و مساقات.....	۲۳۳
مبحث اول: در مزارعه.....	۲۳۳
مبحث دوم: در مساقات.....	۲۴۳
فصل ششم: در مضاربه.....	۲۴۴
فصل هفتم: در جعاله.....	۲۵۰
فصل هشتم: در شرکت.....	۲۵۴
مبحث اول: در احکام شرکت.....	۲۵۴
مبحث دوم: در تقسیم اموال شرکت.....	۲۶۱
فصل نهم: در ودیعه.....	۲۶۹
مبحث اول: در کلیات.....	۲۶۹
مبحث دوم: در تعهدات امین.....	۲۷۱
مبحث سوم: در تعهدات امانت گذار.....	۲۷۹

۲۸۰	فصل دهم: در عاریه
۲۸۵	فصل یازدهم: در قرض
۲۸۷	فصل دوازدهم: در قمار و گرویندی
۲۸۸	فصل سیزدهم: در وکالت
۲۸۸	مبحث اول: در کلیات
۲۹۲	مبحث دوم: در تعهدات وکیل
۲۹۵	مبحث سوم: در تعهدات موکل
۲۹۷	مبحث چهارم: در طرق مختلفه انقضاء وکالت
۲۹۹	فصل چهاردهم: در ضمان عقدی
۲۹۹	مبحث اول: در کلیات
۳۰۴	مبحث دوم: در اثر ضمان بین ضامن و مضمون له
۳۰۸	مبحث سوم: در اثر ضمان بین ضامن و مضمون عنه
۳۱۳	مبحث چهارم: در اثر ضمان بین ضامنین
۳۱۴	فصل پانزدهم: در حواله
۳۱۸	فصل شانزدهم: در کفالت
۳۲۵	فصل هفدهم: در صلح
۳۳۲	فصل هجدهم: در رهن
۳۴۲	فصل نوزدهم: در هبه
۳۴۷	قسمت سوم: در اخذ به شفعه
۳۵۳	قسمت چهارم: در وصایا و ارث
۳۵۳	باب اول: در وصایا

۳۵۳	فصل اول: در کلیات
۳۵۸	فصل دوم: در موصلی
۳۵۹	فصل سوم: در موصلی به
۳۶۳	فصل چهارم: در موصلی له
۳۶۵	فصل پنجم: در وصی
۳۶۸	باب دوم: در ارث
۳۶۸	فصل اول: در موجبات ارث و طبقات مختلفه وراث
۳۷۰	فصل دوم: در تحقق ارث
۳۷۳	فصل سوم: در شرایط و جمله‌ای از موانع ارث
۳۷۸	فصل چهارم: در حجب
۳۸۲	فصل پنجم: در فرض و صاحبان فرض
۳۸۷	فصل ششم: در سهم الارث طبقات مختلفه وراث
۳۸۷	مبحث اول: در سهم الارث طبقه اولی
۳۹۲	مبحث دوم: در سهم الارث طبقه دوم
۳۹۸	مبحث سوم: در سهم الارث وارث طبقه سوم
۴۰۳	مبحث چهارم: در میراث زوج و زوجه
۴۰۷	کتاب سوم: در مقررات مختلفه
۴۱۰	جلد دوم: در اشخاص مصوب ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴
۴۱۰	کتاب اول: در کلیات
۴۱۸	کتاب دوم: در تابعیت
۴۳۱	کتاب سوم: در اسناد سجل احوال

۴۳۶ کتاب چهارم: در اقامتگاه
۴۳۹ کتاب پنجم: در غایب مفقود الاثر
۴۴۹ کتاب ششم: در قرابت
۴۵۰ کتاب هفتم: در نکاح و طلاق
۴۵۰ باب اول: در نکاح
۴۵۰ فصل اول: در خواستگاری
۴۵۳ فصل دوم: قابلیت صحتی برای ازدواج
۴۵۶ فصل سوم: در موانع نکاح
۴۶۳ فصل چهارم: شرایط صحت نکاح
۴۶۶ فصل پنجم: وکالت در نکاح
۴۶۸ فصل ششم: در نکاح منقطع
۴۶۹ فصل هفتم: در مهر
۴۷۸ فصل هشتم: در حقوق و تکالیف زوجین نسبت به یکدیگر
۴۸۶ باب دوم: در انحلال عقد نکاح
۴۸۶ فصل اول: در مورد امکان فسخ نکاح
۴۹۲ فصل دوم: در طلاق
۴۹۲ مبحث اول: در کلیات
۴۹۶ مبحث دوم: در اقسام طلاق
۴۹۹ مبحث سوم: در عده
۵۰۲ کتاب هشتم: در اولاد
۵۰۲ باب اول: در نسب

باب دوم: در نگهداری و تربیت اطفال.....	۵۰۶
باب سوم: در ولایت قهری پدر و جد پدری.....	۵۱۲
کتاب نهم: در خانواده.....	۵۱۸
فصل اول: در الزام به انفاق.....	۵۱۸
کتاب دهم: در حجر و قیمومت مصوب ۱۳۱۴.....	۵۲۳
فصل اول: در کلیات.....	۵۲۳
فصل دوم: در موارد نصب قیم و ترتیب آن.....	۵۲۸
فصل سوم: در اختیارات و وظایف و مسئولیت قیم و حدود آن نظارت مدعی العموم در امور صغار و مجانین و اشخاص غیر رشید.....	۵۳۷
فصل چهارم: در موارد عزل قیم.....	۵۴۲
فصل پنجم: در خروج از تحت قیمومت.....	۵۴۵
جلد سوم: در ادله اثبات دعوی مصوب ۱۳۱۴.....	۵۴۷
کتاب اول: در اقرار.....	۵۴۸
باب اول: در شرایط اقرار.....	۵۴۸
باب دوم: در آثار اقرار.....	۵۵۳
کتاب دوم: در اسناد.....	۵۵۷
کتاب سوم: در شهادت.....	۵۶۶
باب اول: در موارد شهادت.....	۵۶۶
باب دوم: در شرایط شهادت.....	۵۷۰
کتاب چهارم: در امارات.....	۵۷۳
کتاب پنجم: در قسم.....	۵۷۴

قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۸ مقدمه: در انتشار و آثار و اجراء قوانین به طور عموم

ماده ۱ مصوبات مجلس شورای اسلامی و نتیجه همه پرسى، پس از طى مراحل قانونى به ريس جمهور ابلاغ مى‌شود. ريس جمهور بايد ظرف مدت پنج روز آن را امضا و به مجريان ابلاغ نمايد و دستور انتشار آن را صادر کند؛ و روزنامه رسمى موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت پس از ابلاغ منتشر نمايد.

تبصره ۵- در صورت استنكاف ريس جمهور از امضا يا ابلاغ در مدت مذکور در اين ماده، به دستور ريس مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمى موظف است ظرف مدت ۷۲ ساعت مصوبه را چاپ و منتشر نمايد.^۱



ماده ۲ قوانين پانزده روز پس از انتشار در سراسر کشور، لازم الاجرا است مگر آن که در خود قانون ترتيب خاصى براى موقع اجرا مقرر شده

باشد.^۱

مواد مرتبط: قانون مستثنی شدن مصوبات مربوط به آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی از موضوع ماده ۲ قانون مدنی مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۷.



انتشار قوانین باید در روزنامه رسمی به عمل آید.

ماده ۳



اثر قانون نسبت به آتیه است و قانون نسبت به ما قبل خود اثر ندارد، مگر اینکه در خود قانون، مقررات خاصی نسبت به این موضوع اتخاذ شده باشد.

ماده ۴

مواد مرتبط: ماده ۱۱ ق.م.ا و بند ۷ ماده ۲۷۲ ق.ا.د.ک و ماده ۴ ق.م.م.م سال ۱۳۵۶.



ماده ۵ کلیه سکنه ایران، اعم از اتباع داخله و خارجه، مطیع قوانین ایران خواهند بود، مگر در مواردی که قانون استثناء کرده باشد.

مواد مرتبط: ماده ۳ ق.م.ا و ماده ۲۹ قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۲۸/۵/۳ با اصلاحات بعدی.



ماده ۶ قوانین مربوط به احوال شخصیه از قبیل نکاح و طلاق و اهلیت اشخاص و ارث، در مورد کلیه اتباع ایران ولو اینکه مقیم در خارجه باشند، مجری خواهد بود.

مواد مرتبط: قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم مصوب ۱۳۱۲/۴/۳۱ اصل ۱۲ و ۱۳ ق.ا- قانون رسیدگی به دعاوی مطروحه راجع به رعایت احوال شخصیه و تعلیمات دینی ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی مصوب ۱۳۷۲/۴/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام.



ماده ۷ اتباع خارجه مقیم در خاک ایران، از حیث مسائل مربوط به احوال شخصیه و اهلیت خود و همچنین از حیث حقوق ارثیه، در حدود معاهدات، مطیع قوانین و مقررات دولت متبوع خود خواهند بود.

مواد مرتبط: ماده ۳ ق.م.ا و قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم مصوب ۱۳۱۲/۴/۳۱.



ماده ۸ اموال غیرمنقول که اتباع خارجه در ایران برطبق عهود تملک کرده یا می کنند از هرجهت تابع قوانین ایران خواهد بود.

مواد مرتبط: قانون راجع به اموال غیر منقول اتباع خارجی مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۶ و تصویب نامه قانونی راجع به استملاک اتباع بیگانه در ایران مصوب ۱۳۴۲/۷/۱۳ و آیین نامه استملاک اتباع بیگانه مصوب ۱۳۲۸ و مواد ۹۶۸، ۹۶۹ و ۹۷۱ ق.م.

